

65 коп.

Ф. Чалий

ГРАФ
МОНТЕ-КРІСТО

Дитвидав

Б. Чалий

ГРАФ
МОНТЕ-КРІСТО

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ УРСР
Київ 1958

МАЛЮНКИ М. ТУРОВСЬКОГО

Погойдують хвилі веселі
Старенький моторний баркас.
І гомін Марселя
За молом Марселя
Немов відсахнувся від нас.

Минаємо гавань простору,
Огорнутий хвилею мис.
Здалося: не в море,
а вгору,
В смарагдову даль неозору
Кораблик дитинства поніс.
На палубі, склавши канати,
Спокійний, бо все до ладу,
Завмер капітан волохатий,
Посмоктує люльку руду.

В баркасі
Ні stati, ні сісти,—
Лишитись ніхто не схотів.
Гудуть різномовні туристи
Із різних країн і світів.

Наводячи в даль об'єктиви,
Монахи навшпиньки звелись,
Тут — дами,
 купці й детективи,
І ще джентльмени якіс.
І ми... Ледь підтягнуті й чені
Із Києва
 товариші.
А море — хоча й Середземне —
Та море
 завжди до душі.

Вглядаюся: в мареві місто,
В серпанку мисок з маяком...
Ген-ген звідтіля Монте-Крісто
Свій шлях починав юнаком.

Він звався Едмоном в ту пору,
Марсельський бідняк, а не граф.
Ta став на заваді Вільфору,
Слuzі короля, прокурору,
I людських позбавився прав.

Без суду і слідства — у скруту,
B довічну тюрму!
На зорі
З Марселя, по цьому ж маршруту,
Везли юнака жандарі.

В думках я полинув у Київ,
У вільне дитинство своє:
Цю книжку читав я і mrяв,
Що правда кайдани зіб'є!

О, як я радів, що з фортеці
Утік той Едмон. Молодця!
Tак ось, виявляється, де ці
Змальовані в книзі місця!

Все далі пливем від Марселя.
І враз перед нами стіна:
Із моря підводиться скеля,
Зловісна, руда, кам'яна.
Під берегом чайка сміється...
Звідсіль не вертався ніхто:
Це ж Іф — горезвісна фортеця,
Це ж острів тюремний — Шато.

Причалиюем. Людно довкола.
Каміння блискуче, як ніж.
Тиняються, п'ють кока-кола
Туристи, прибулі раніш.

Вони до екзотики ласі,—
Навіщо їм тіні страждань!
Монахи, покинувши ряси,
У воду — немов в Йордань.

Гойднулося море іскристе,
Неначе пройшов пароплав.
...Цікаво, хоча б „Монте-Крісто“
Хто-небудь із них прочитав?

Картинно одягнені пари
Вздовж берега йдуть напрямці.
Виймають гаванські сигари
Засмаглі, пихаті курці.

А ми — не байдужі, бо звідси
Далеко сягає наш зір.
Все вгору — вузесенькі східці.
В тюремний заходимо двір.

Над нами — шматок небозводу,
Під нами — каміння, мов лід.
— Готель трудового народу, —
Сказав несподівано гід. —
Ось — двері. Загляньте, будь ласка,
В іржаву оцю каламуть.
Залізна сиділа тут Маска.
З історії чули, мабуть.

Отут, під камінним карнизом,
Сидів він, прикутий ланцем,
Оббитий, як робот, за лізом,
Юнак з невідомим лицем.

Не сміли тюремщики навіть
Сказати йому декілька слів.
Він жив, щоб навіки прославить
Жорстокість тупу королів.

А хто він? Та бог його знає!
У безвість пішло назавжди.
Одно я скажу вам: безкрає
Те море людської біди.

— Ходімо. Лиш декілька кроків.
Ну й камера... Дайте сірник.
В ній сорок —
ви чуєте! —

років
Сидів селянин-бунтівник.

Просидів, ні разу не вставши,
Бо стеля тут дуже низька.
А смерть, доброзичлива завше,
Минала чомусь бідняка.

Могутній, дожив до свободи.
Таких не зустрінеш тепер!
Як вийшов, упав він на сходи,
Ta звівся і стоячи вмер.

...Ми бачили нори по цвілі
І привиди в кожній норі:
Ввижались живі у могилі
Селяни, з цехів бунтарі.

Ламали їх праведну силу.
Вставали і гинули ті,
Хто бився за Францію милу,
За правду бідняцьку в житті.

...Схвилювані думами цими,
Кінчали ми журний обхід.
— А я... умирав в Освенцімі, —
Сказав, усміхаючись, гід. —

Вмирав, та солдати Росії
Мені повернули життя,
Розбиті війною надії
І скромне мое майбуття.

Огляньте, шановні туристи,
Ще камеру. В ній, зокрема,
Сидів молодий Монте-Кристо,
Як сказано в пана Дюма.

І він настраждався доволі.
Завіщо? Бо жити хотів.
Ta втік же, дивіться! Й на волі
Він зло насміявся з катів.

Оце вже і дах крем'яниці.
Спинімся тут, на ріжку.
В безодню розбурхану звідси
Летів Монте-Крісто в мішку.

Півмісяцем даль виднокруга
Лежала внизу на воді.
Привітного сонечка смуга
Мережила гони бліді.

І раптом ізнизу долинув
Тривожний схвильований звук.
Хто в край цей приніс мандоліну,
Співає з чиїх вона рук?

Забули ми враз Монте-Крісто.
Схотілося саме туди.
А музика, журна і чиста,
На всі розбивалась лади.

Підходим. На східцях в куточку
З лицем нерухомим — сліпець.
Матроську солону сорочку
Полоще легкий вітерець.

Притиснуті гострі коліна,
Линялій картуз на землі.
Маленька в руках мандоліна,
На пальцях від гри мозолі.

У зморшках старечої шкіри
Заплуталась тиха слюза.
А пфеніги, франки і ліри
Не вкрили ще й дна картуза.

На діда звернули увагу
І ті, що лишились внизу.
Їм — що! Хоч маленьку розвагу
З нудьги розшукать поблизу.

І раптом жебрак
Заспівав урочисто:
— Я граф Монте-Кристо!
Я граф Монте-Кристо!
А де ж мої скарби,
Начиння казкове?
Отут, в картузі.
Подивіться, панове!

Підходять і леді, і фрау,
Й неквапні супутники їх.
Хтось басом промовив: „Цікаво!
Продовжуйте, графе“. І сміх.

„Я плавав матросом
В юнацькі літа
В просторах, де чаєчка
Вільно літа.

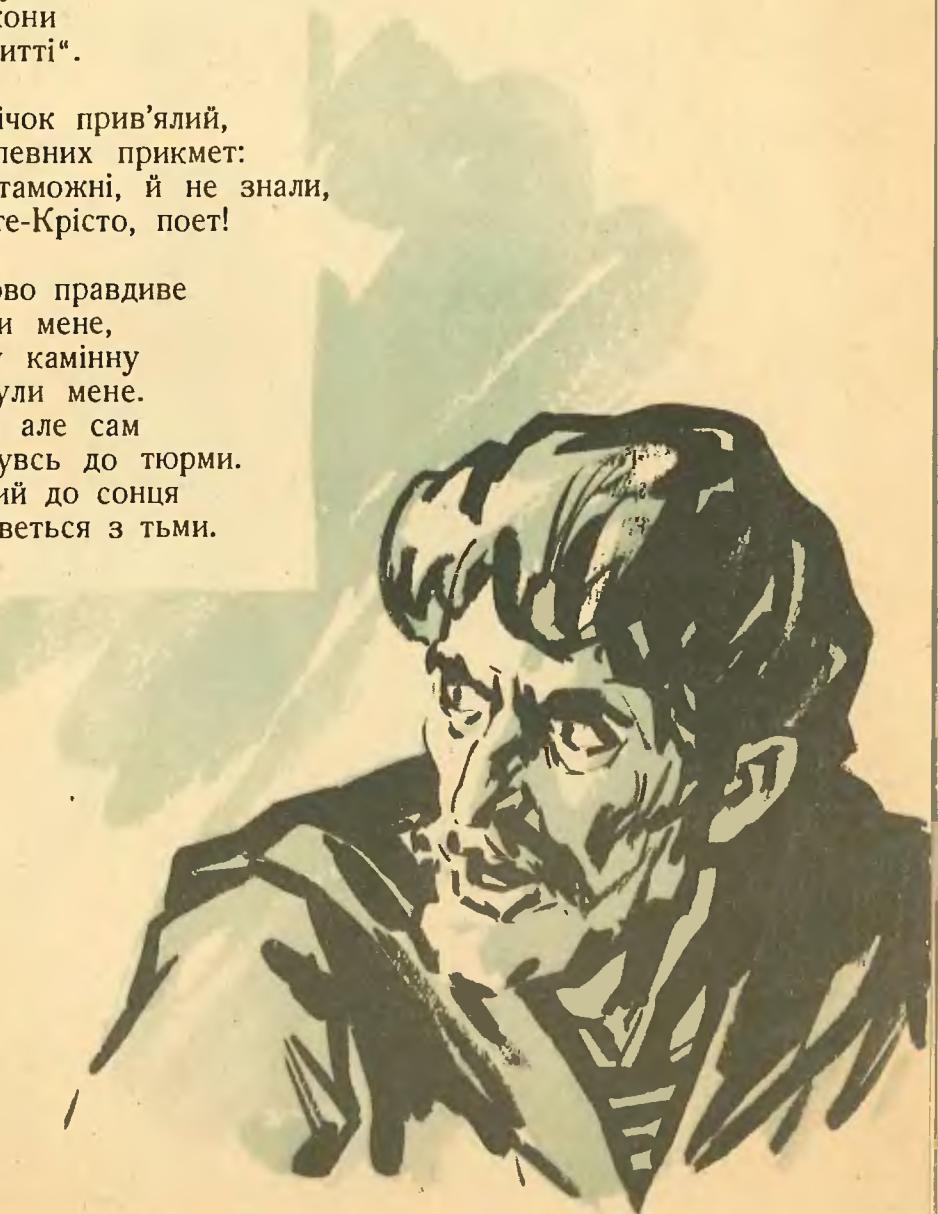

Здалекої Індії
Наш корабель
Привозив індиго
І фрукти в Марсель.

Не здав я тоді,
На початку пути,
Що вовчі закони
Панують в житті".

Гукнув чоловічок прив'ялий,
Людина без певних прикмет:
— А ми, у таможні, й не знали,
Що ти, Монте-Кристо, поєт!

„За слово правдиве
Схопили мене,
У нору камінну
Жбурнули мене.
Я втік, але сам
Повернувсь до тюрми.
Незрячий до сонця
Не вирветься з тьми.

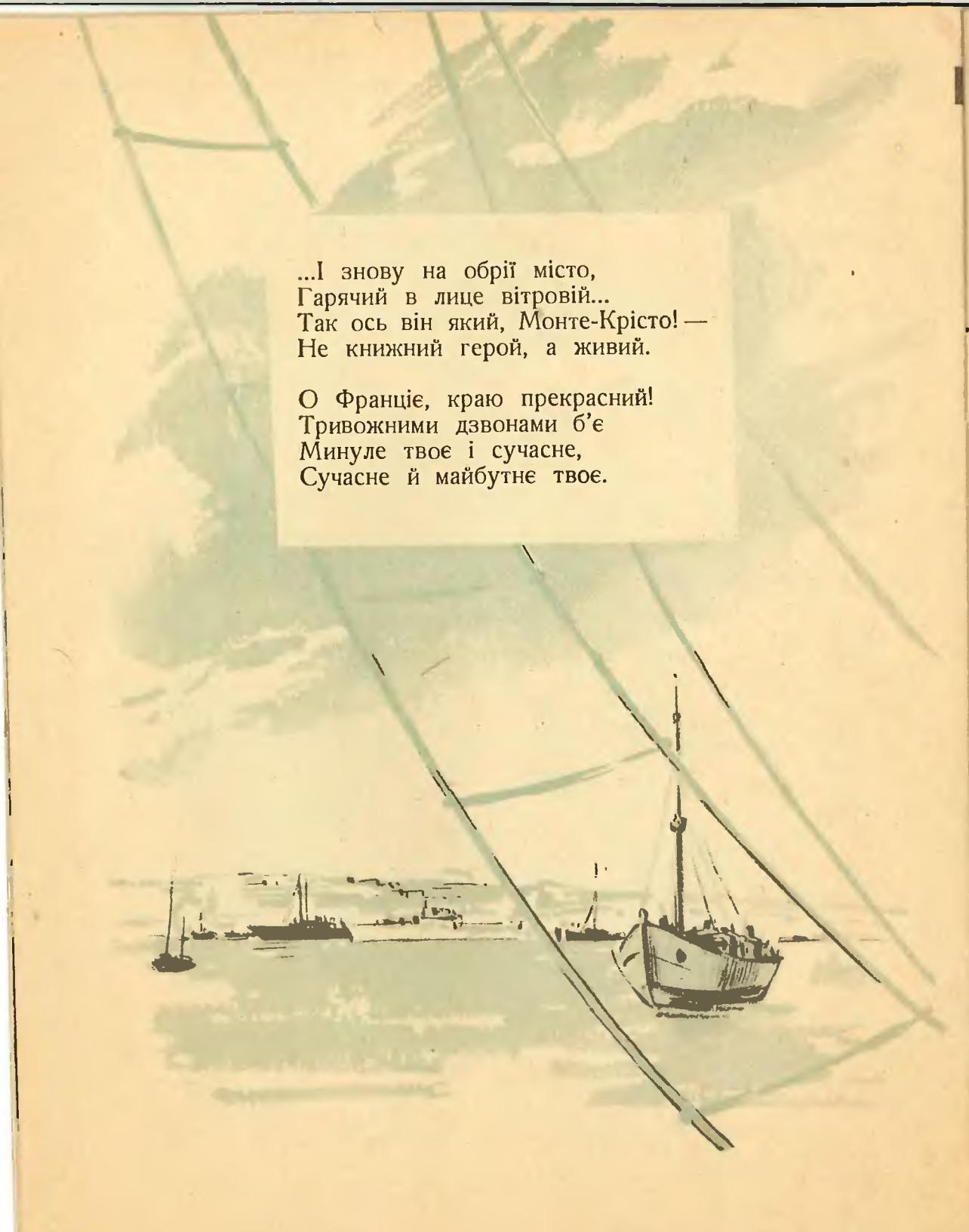
Лукаві банкіри
І судді лихі —
Чекає вас помста
За чорні гріхи!

А зараз — мовчу,
Бо стомився й захrip.
Подайте, панове,
Старому на хліб!
Колишня людина,
Співець і моряк,
Я граф Монте-Крісто,
Марсельський жебрак!"

Розкурюють знову сигари,
Відкинувши гроші дрібні,
Ті ж самі

Вільфори й Данглари,
Огидні з дитинства мені.

...І знову на обрії місто,
Гарячий в лиці вітровій...
Так ось він який, Монте-Крісто! —
Не книжний герой, а живий.

О Франціє, краю прекрасний!
Тривожними дзвонами б'є
Минуле твоє і сучасне,
Сучасне й майбутнє твоє.

ЛЮБИЙ ЧИТАЧУ!

Напиши нам, чи сподобалась тобі ця книжка, чи
хороші в ній малюнки. Чи допоміг тобі художник кра-
ще зрозуміти твір? Напиши також, про що хотів би ти
ще прочитати. Будемо дуже вдячні тобі за це.

Не забудь, що наша адреса: м. Київ, вул. Кірова, 1.
Дитвидав.

ДЛЯ МОЛОДШОГО
ТА СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Редактор З. Г. Туранська
Художній редактор Г. Ф. Мороз
Технічний редактор М. І. Марущинець
Коректор Т. О. Крижна

Чалый Богдан Йосифович. Граф Монте-Кристо.
(На українському языке)

Підписано до друку 1.VI-1958 р. Формат 70×92^{1/16}.
Фіз. друк. арк. 1,25. Умовн. друк. арк. 1,46. Обл.-вид. арк. 1,83.
Тираж 68 000. Зам. № 343 Ціна 65 коп.

Дитвидав УРСР. Київ, Кірова, 1.

Фабрика коліорового друку
Головвидаву Міністерства культури УРСР, Харків, Карла Маркса, 1.